

I.C. Brătianu a dobândit o influență deosebită în România după aducerea pe tron a lui Carol de Hohenzollern – Sigmaringen, devenind totodată și omul de încredere al acestuia. Direcția politicii sale era orientată spre cucerirea independenței de stat, de aceea profitând de înclinațiile spre același obiectiv al lui Carol, a încercat să-l manipuleze pe prinț. Un reprezentant din Casa de Hohenzollern nu putea admite a fi vasal sultanului turc. Agenții diplomatici francezi analizează detaliat politica lui Brătianu și-i reproșează în numeroase rânduri propensiunile sale aventuriere și revoluționare.

Franța nu dorea redeschiderea „chestiunii orientale” și destrămarea Imperiului Otoman, astfel nu subscria la planurile îndrăznețe ale lui Brătianu. Bravura lui și acțiunile susceptibile a provoca incidente în această parte a continentului, își aveau originea în suportul unei mari puteri în opinia Franței. Această mare putere în mâinile căreia era „înfeudată” politica internă și externă a României, era Rusia. Dar la aceasta se adăuga și Prusia, al cărei reprezentant se afla în fruntea României din anul 1866.

Odată cu venirea lui Carol, Franța se vede pierzând teren în favoarea statului rival cu care va avea o confruntare decisivă la Sedan. Recuperarea terenului pierdut va începe cu pași timizi spre sfârșitul secolului al XIX-lea, iar Franța se va detașa din nou prin implicarea în această parte a continentului înaintea primei conflagrații mondiale. Interesele sale vor fi reale și constanta preocupare pentru tot ceea ce se petrece în acest spațiu, va fi reliefată de rapoartele diplomatice întocmite de reprezentanții săi diplomatici. Oricum prezența acestei mari puteri în spațiul românesc, precum și influența sa vor fi permanente, însă uneori vor părea estompate sau evanescente, de aceea se impune clarificarea contextului european și a evenimentelor care se succed neîncetat pe scena internațională.

Chestiunea evreiască, titlul generic al unei problematici complexe din istoria modernă a României monitorizată în permanență de reprezentanții diplomatici francezi, revelează natura duplicitară a lui I.C.Brătianu, dar și puterea pe care acesta a dobândit-o în detrimentul imaginii prințului Carol.

Agenții francezi relatează maniera în care Brătianu înțelegea să-și extindă autoritatea, infiltrând în structurile și instituțiile statului personaje fidele lui. Îl bănuiesc și de intenția de a-l înlătura pe Carol și a proclama republica, prin instrumentarea unui complot. Deși inițial fusese apropiatul prințului german și-l consilia în diverse problematici, relațiile dintre ei s-au deteriorat treptat din rațiuni diverse pe care nu le vom discuta în acest studiu, întrucât ceea ce ne propunem este o apreciere distinctă asupra personalității marelui om de stat. Este o latură mai puțin cunoscută, misterioasă și intrigantă, care întregeste imaginea lui de personaj controversat în anumite circumstanțe, dar personaj de o notorietate și o autoritate de netăgăduit. Totodată acesta rămâne într-o manieră incontestabilă unul din întemeietorii României moderne, care și-a dedicat întreaga viață împlinirii idealurilor unei generații și ca urmare câștigând dreptul de a rămâne în istorie și a fi pomenit de posteritate.

Ideile republicane le avea inoculate din perioada în care studiasse în Franța și unde frecventase cercurile revoluționare. Această aserțiune este confirmată de prezența sa alături de fratele său Dumitru și de C.A. Rosetti, încă din anii 1844-1845 în loja republicană de la Paris intitulată „L'Athénée des Étrangers”, care ulterior fiind trecută în „adormire”, i-a determinat să se afilieze unei alte loji „Trandafirul liniștei desăvârșite”. În cadrul acestei loji îi întâlnim și pe C.A.Rosetti, dar și pe arhivistul paleograf francez Paul Bataillard¹, care ulterior va elabora o lucrare în care va dezbate direcțiile politicii lui I.C.Brătianu într-o manieră favorabilă acestuia din urmă. Ion și Dumitru Brătianu avansează foarte facil pe treptele ierarhiei francmasonice, trecând în mai puțin de

¹ Dan Berindei, *Românii și Europa în perioadele premodernă și modernă*, București, 1997, p. 383-387; Horia Nestorescu-Bălcești, *Ordinul Masonic Român (mai puțină legendă și mai mult adevăr)*, București, 1993, p. 61-62.

jumătate de an de la gradul de companion, la cel de maeștri (2/14 iulie 1847)². După venirea în țară și revoluția pașoptistă, I.C. Brătianu acumulează experiență în chestiunile statului și îl întâlnim în plină ascensiune, dar și uzând de o deosebită abilitate și diplomatie în episodul aducerii prințului Carol de Hohenzollern în țară. Devine în scurt timp omul de încredere al noului conducător, însă ambițiile sale și proiectele sale îndrăznețe și aventuroase, vor determina mai târziu puterile europene să inițieze presiuni diplomatice pe lângă Carol în vederea îndepărtării acestuia de la putere.

Puterea și influența covârșitoare pe care o manifestă Brătianu și pe care o deține încă din 1867, se poate exprima astfel: „El scóte pe Miniștri, el îi numește. Camera, Senatul nu știe nici când, nici cum, nici pentru ce vin și se duc. I.Brătianu face și desface Ministerele”³.

În calitate de ministru de interne, acesta a luat măsuri restrictive contra evreilor din Moldova, conform cărora aceștia nu puteau poseda sub formă de proprietăți nici hanuri, nici cârciumi. Această decizie nemulțumea atât comunitatea evreiască, cât și pe marii latifundiați, care profitau de pe urma inteligenței și „spiritului speculativ” al acestora. Prin ofertele avantajoase pe care le făceau proprietarilor de pământuri, evreii au devenit „les fermiers d'une grande quantité de biens ruraux et de presque tous les cabarets et auberges”⁴. Conștient de această realitate verificată și verificabilă pe teren, consulul francez la Iași, Louis Castaing, descrie în corespondența sa cu ministrul de externe, tocmai punctul de vedere al lui Brătianu și al lui Kogălniceanu. Din aceste considerente, Kogălniceanu susține că problematica relativă la evrei deține o coordonată preponderent economică. Astfel, măsurile coercitive se impun ca legitime și susceptibile a favoriza creștinii, care nu puteau concura cu evreii în domeniul economic.

Dispozițiile prohibitive au fost susținute conform agentului francez din Iași, de o politică de expulzări masive și brutale a tuturor israeliților care nu exercitau o anumită funcție sau nu posedau un anumit capital. Castaing confirmă pe de o parte justetea unei astfel de măsuri, întrucât Moldova era împânzită de evrei imigrați din Galiția și Rusia, fără mijloace de subzistență și care îngroșau numărul săracilor. Pe de altă parte, aplicarea hotărârii s-a efectuat într-o manieră foarte violentă, agenții poliției dovedind exces de zel în desfășurarea acestui proces. Ceea ce recomanda agentul francez în aceste condiții, era respectarea stipulațiilor din codul civil care solicitau ca vagabondajul să fie stabilit în urma unei sentințe pronunțate de instituțiile juridice⁵. Brutalitatea exercitată de autorități este dublată de faptul că acestea nu expulzau evreii care nu dovedeau mijloace de subzistență, ci atenția lor se îndrepta asupra unor evrei capabili a-și cumpăra libertatea, informație considerată veridică de Castaing. Coruptibilitatea agenților elimina obiectivul esențial al circularilor lui Brătianu și-l discredita. Opinia generală care se contura în urma stabilirii acestor realități, era considerată de agentul francez a fi doar o manevră politică. Agitarea spiritelor contra unui „inamic național invadator” deturna populația de la ideea separației Principatelor⁶. Deși aflate sub conducerea unui principe străin, tendințele de separare se manifestau în contextul instabilității politice și a problemelor de ordin economic.

Brătianu acționa fățiș prin circulare, se disculpa în fața cabinetelor europene și a corpului diplomatic, adoptând postura binecunoscută de victimizare a țării în fața „invaziei” evreiești, iar în subsidiar lansează recomandări prefectului din Iași de a lăsa primăria să acționeze în virtutea bunului plac. Castaing acordă credibilitate acestei acțiuni, întrucât agenții de poliție au operat numeroase arestări, în timp ce tribunalele se pronunță doar pentru proclamarea valabilității acestora⁷. Astfel, agenții diplomatici nu pot interveni pentru a reclama ilegalitatea acțiunii, tribunalele stabilind vagabondajul și pronunțându-se în consecință.

Diplomații francezi consideră că roșii sunt foarte influențați de personalitatea autoritară a lui Brătianu, suspectat de propensiuni revoluționare. Obiectivul principal al politicii acestuia este de a dobândi independența totală și recunoscută pe plan internațional a României. Pentru ca acest deziderat să se transforme în realitate, el încercă să negocieze abandonarea de către puterile garante a jurisdicției consulare și a capitulațiilor, astfel având posibilitatea de a încheia tratate și convenții de orice natură cu alte state. Independența era urmărită și prin sprijinul acordat comitetelor bulgare. Acestea primeau subsidii din partea Rusiei și aveau sarcina de a

² Dan Berindei, *op. cit.*, p. 387.

³ Constantin Boerescu, *Discursuri politice (1866-1891)*, București, 1903, p. 383.

⁴ Ministerul Afacerilor Externe Franța, Centrul Arhivelor Diplomatie Nantes (în continuare M.A.E.F., C.A.D. Nantes), *Fond Consulat Iași*, Carton 29, Direcția Politică nr.5, 22 mai 1867, fila 171.

⁵ *Ibidem*, filele 171-172.

⁶ *Ibidem*, fila 172.

⁷ *Ibidem*, Direcția Politică nr.6, 26 mai 1867, fila 174.

crea o stare conflictuală în cadrul Imperiului Otoman. De asemenea, prințul Carol manifesta aceeași doleanță de lărgire a autonomiei până la proclamarea independenței prin intențiile de realizare a unei monede și a unei medalii naționale.

Agenții diplomatici francezi îl urmăresc îndeaproape pe I.C.Brătianu pentru a fi informați în fiecare moment asupra demersurilor întreprinse de acesta. Sub formă confidențială, ministerul de externe francez este înștiințat asupra comitetelor secrete sau loji masonice formate începând cu anul 1866 în Iași și alte orașe ale Moldovei. Misiunea acestor loji care grupează notabilitățile regiunii, membrii ai Partidului Liberal moderat, este de a evita orice obstacol susceptibil de a abate direcția politicii urmărite de Brătianu. Aceste loji sunt afiliate Marelui Orient Francez, însă nu au dreptul de a interveni în chestiuni de ordin politic sau religios. Scopul lor era de a uza de orice mijloace de care dispun, respectiv financiare sau de influență pentru a se ajuta reciproc „d'hommes enfin qui feraient du bien à plusieurs et ne feraient de mal à personne”⁸. De fapt, dezbaterile direct politice și religioase erau interzise, temele predilecte spre care se îndrepta discursul masonic fiind cele de ordin educativ, social, pacifist, moral etc., imitând tendințele masoneriei franceze. Oricum, tentativele de creare a unei Mari Loji Naționale în România sub oblăduirea și influența Marelui Orient al Franței se intensifică în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Abia în anul 1879 se va ajunge la crearea Marelui Orient al României, mare maestru devenind Theodor Rosetti, secondat ca adjunct de cunoscutul doctor Carol Davila⁹. Lojele românești afiliate Orientului francez în anul venirii lui Carol sunt „Steaua României” (Iași) condusă din martie 1866 de venerabilul Iorgu Șuțu și Areopagul „Discipolii lui Pitagora” (Galați)¹⁰.

Francmasoneria franceză era divizată la 1861 în 3 Obediențe, cea mai importantă și influentă fiind Marele Orient al Franței, prezidat de un Mare Maestru, urmând Consiliul Suprem al Franței condus de un organism intitulat tot „Obediență” în fruntea căruia se afla Marele Comandant Suveran („Souverain Grand Commandeur”) care-și desemna succesorul. O astfel de funcție a fost deținută și de Adolphe Crémieux (numit la 16 iulie 1868), avocat strălucit, republican, președintele Alianței Israelite Universale, militant ardent pentru cauza israeliților din România. A 3-a Obediență era Ritul Misraim, care era interzis în Franța însă se menține în străinătate¹¹. Probabil, în mod fortuit sau premeditat s-a ajuns la propagarea mitului „complotului iudeo-masonic” începând cu această perioadă sau doar utilizând-o ca precedent, prin asocierea evreului A. Crémieux cu cea mai înaltă distincție din ierarhia francmasonică și creând astfel o impresie eronată că evreii sunt și masoni.

Crearea lojilor în România a fost facilitată de tinerii studioși care plecau la studii în străinătate, cu predilecție în Franța. De inspirație franceză, respectiv influențată de Marele Orient, a fost loja înființată la București la 26 august 1863 intitulată „Înțelepții din Heliopolis”, inițial condusă de un căpitan, apoi de prințul Ghica, devenit prefect al poliției capitalei. Activitatea acestei loji este prolifică în sensul creării mai multor instituții de cultură sau caritabilă, oferind consultații medicale gratuite sau înzestrând cu diverse volume copii educați în școli private și publice. Printre aceste mijloace de mediatizare se numără o bibliotecă, o școală de arte și meserii, o revistă care vede lumina zilei datorită donațiilor, dar loja susține totodată și o activitate intelectuală semnificativă prin organizarea și susținerea unor conferințe științifice¹². Instalarea oficială a acestei loji va avea loc pe data de 4 mai 1864¹³.

Lojile înființate în anul 1865 sunt numeroase și își au sediul în diverse orașe ale țării: Brăila, Galați, Iași, Roman, Botoșani, Vaslui, Ismail, Ploiești, pentru ca doar câțiva ani mai târziu (1871), Marele Orient să dețină doar 4 loji în București, Craiova, Pitești și Turnu Severin¹⁴. Loja din Turnu Severin se numea „Steaua lui Sever”, iar cea din București „Egalitatea”¹⁵.

În anii '80 ai secolului al XIX-lea se înregistrează mai multe tentative de întemeiere a unui Mare Orient sau Mari Loji Naționale, soldată cu eșecuri succesive datorită divizării. Un prim demers în sensul fondării unui Mare Orient este inițiat de Rosetti în mai 1879, dar durează doar până în 1880. O altă tentativă este reprezentată de întemeierea unei Mari Loji în 1880 de un anume căpitan Moroiu, exclus din „Înțelepții din

⁸ *Ibidem*, Direcția Politică nr. 20, 7 februarie 1868, filele 20-21.

⁹ Dan Berindei, *op. cit.*, p. 395.

¹⁰ Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, p. 71.

¹¹ André Combe, *Histoire de la Franc-Maçonnerie au XIXe siècle*, Tom II, 1999, p. 5-6, 8, 66.

¹² *Ibidem*, p. 83, 166.

¹³ Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, p. 68.

¹⁴ André Combe, *op. cit.*, p. 83 și 165.

¹⁵ Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, p. 74.

Heliopolis". Numărul lojilor din România având drept obediență principală Marele Orient al Franței a variat în sens crescător (1876 – 6 loji; 1882 – 7 loji; 1889 – 8 loji), pentru ca înaintea izbucnirii primei conflagrații mondiale numărul acestora să se reducă la 3 (1913 – București, Brăila, Galați). Venerabilii lojilor erau de origine franceză, armeană, română¹⁶. Dintre lojile bucureștene aflate sub obediența Orientului francez în 1913, sunt reținute „Progresul” și „Le Travail”¹⁷.

Venerabilul lojei din Iași era George Șuțu, personalitate a cărei probitate intelectuală și morală era recunoscută. Acesta întocmește un memoriu la câteva luni după venirea lui Carol în România (ianuarie 1867) în care expune valorile francmasonice care însuflețesc lojile românești dintre care inteligența și onestitatea sunt ridicate la rangul de virtuți esențiale. Carol este chemat a deține rolul de conducător al lojilor în masoneria românească. Acesta este ispitit de argumentarea conform căreia cunoscând personalitățile cele mai capabile, ar avea posibilitatea de a crea în jurul său un partid monarhic foarte loial, fidel și care să acționeze la ordinul său¹⁸. Șuțu clarifică prințului Carol acțiunile lojilor, excluzând obiectivele politice. Actele de caritate, intenția instruirii și luminării maselor constituiau principalele direcții de acțiune ale lojilor masonice. Aceste valori principale aparțin masoneriei universale, adoptate însă și de cea românească.

Carol se manifestă inițial în favoarea acestei solicitări, însă ulterior pare să-și modifice opțiunea. Diplomații francezi atribuie această schimbare lui Brătianu, care, fiind informat de existența lojilor, îl convinge pe Carol de pericolul reprezentat de acestea pentru viitorul său și al țării. Făcând uz de autoritatea și influența sa, începe să destituie funcționarii francmasoni. În paralel, susține o campanie de presă contra lojilor, denigrându-le în jurnalul „Românul”. Le prezintă în termeni defăimători ca fiind instrumente ale Rusiei, care urmăresc vânzarea țării evreilor sau străinilor. De asemenea, pune pe seama acestora intenția de a-l îndepărta pe Carol de pe tronul țării¹⁹.

Reprezentanții diplomatici francezi analizează traseul urmat de Brătianu pentru a fi inițiat în proiectele masoneriei românești, astfel un prim pas este întreprins prin integrarea ca francmason într-o lojă din București, care nu întreținea legături afabile cu cea din Iași, creată ulterior. Antagonismul între cele două organizații își avea originea în momentul îndepărtării lui Cuza. Notabilitățile din loja de la București erau considerate principalii culpabili ai înlăturării prințului autohton, acest demers fiind opus principiilor francmasonice. Dacă nu au putut respecta un jurământ depus, nu erau apti a urma și susține valorile masoneriei²⁰. Diplomații francezi nu au consemnat în documentele cercetate de noi până în momentul de față, prezența lui I.C.Brătianu chiar în lojile de la Paris și activitatea sa în capitala Franței a fost ignorată.

Brătianu căuta recunoaștere internațională asupra lojilor din Principate, de aceea întreprinde o vizită Marelui Orient, care îi refuză acest privilegiu din considerente de politică internă. Membrii lojii din Iași au informat din timp Marele Orient în privința măsurilor luate de Brătianu împotriva evreilor și a funcționarilor francmasoni. „Le Grand-Orient de France rejeta catégoriquement la demande de ce faux frère”²¹. Agenții diplomatici francezi sunt informați, sursele fiind neidentificate, de demersul realizat de ministrul de interne român ulterior refuzului Marelui Orient. Acesta se adresează lojilor italiene unde este acceptat. Conform francezilor, aceste loji, cunoscute sub titulatura de „carbonare”, utilizează principiile masonice pentru organizarea unor comitete secrete și revoluționare. Jurământul de credință este prestat înainte de admitere în loji și presupune ascultare și loialitate față de voința șefului.

După revenirea în țară, Brătianu planifică o întreagă rețea asupra căreia să-și manifeste în mod incontestabil autoritatea. Împreună cu C.A.Rosetti conduceau Comitetul Central de la București, în timp ce la Iași și în celelalte districte ale Moldovei, a dispus crearea de sub-comitete. Șefii acestor sub-comitete instruiau prefecții, sub-prefecții și primarii din teritoriu. Printre membrii comitetelor roșiilor din Iași se numărau prefectul districtului Iași (Pastia), șeful poliției (Sihleanu), comandantul plasei (Lecca), procurorul general, membrii ai Curții de Apel, majoritatea profesorilor universității și de licee, care urmează doctrina școlii Bărnuțiu²².

¹⁶ André Combe, *op. cit.*, p. 166 și 406.

¹⁷ Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, p. 143.

¹⁸ M.A.E.F., C.A.D. Nantes, *Fond Consulat Iași*, Carton 30, Direcția Politică nr.20, 7 februarie 1868, filele 20-21.

¹⁹ *Ibidem*, fila 22.

²⁰ *Ibidem*; Horia Nestorescu-Bălcești, *op. cit.*, p. 70.

²¹ M.A.E.F., C.A.D. Nantes, *Fond Consulat Iași*, Carton 30, Direcția Politică nr.20, 7 februarie 1868, fila 22.

²² *Ibidem*.

Caracatița lui Brătianu se întinde astfel în toată țara, iar influența sa o depășește pe cea a lui Carol în acești ani de debut al domniei prințului străin. Până ȧesută de „adeptii carbonarismului sau ai școlii Bărnățiu” se extinde până în cele mai întinse comitate ale Moldovei. Liberalismul promovat de I.C.Brătianu este reprezentat în administrație, justiție, instrucție publică. Diplomații francezi menționează că această situație a devenit posibilă după destituirile în masă ale funcționarilor de către ministrul de justiție Arion. Reacția contrară a opiniei publice l-a determinat pe Carol să-l demită pe Arion, însă acest act justificat n-a fost considerat veridic de către reprezentanții francezi. Susceptibilitatea acestora a rezultat din politica succesorului lui Arion la justiție (Argiropoulo), care a urmat aceeași direcție, dar și preluarea postului de către același personaj Arion, după întoarcerea lui Brătianu în țară în septembrie 1867²³.

Din primii ani de domnie ai prințului Carol, diplomații francezi ajung la concluzia că acesta subscrie în totalitate politicii promovate de roșii lui I.C.Brătianu. Anxietatea care se manifesta în cadrul corpului diplomatic în privința direcției politicii externe a României rezulta tocmai din această idee, prezentă și reiterată în corespondența acestuia. Principala supoziție a diplomaților consta în tendințele revoluționare ale lui Carol și I.C.Brătianu, care ar fi susceptibile a provoca un echilibru labil în zonă. Consecința esențială în privința României ar fi „le renversement du chef de l'Etat et l'établissement d'une république anarchique”²⁴.

Prin prezența comitetelor sale secrete, a adeptilor săi în continuă creștere ca număr și a influenței exercitate asupra lui Carol, Brătianu conducea destinele României. Această tristă realitate era deplânsă de agenții francezi care întvedeau o agravare a chestiunii evreiești datorită abuzurilor funcționarilor. Din aceleași considerente de împânzire a instituțiilor statului cu membrii partidului radical, rezulta lipsa unei garanții de integritate a justiției. Reprezentanțele sale din teritoriu, tribunalele erau suspectate a funcționa prin decizii și sentințe parțiale și subiective.

Sistemul administrativ implantat de I.C.Brătianu nu reprezenta decât o stare de haos și anarhie în opinia consulului francez Ph. Delaporte. Martor ocular al evenimentelor din România primilor ani ai domniei lui Carol, Delaporte investighează activitatea destabilizatoare a lui I.C.Brătianu în minister, reiterând în rapoartele sale anarhia din sistemul administrativ extinsă la nivelul întregii țări.

Brătianu este culpabil de intenția de a discredita Senatul. Tot el este responsabil și de ralierea în Camera Deputaților la grupul personal al lui Cuza, care încerca să îngreuneze sarcinile guvernului și a-l determina să comită greșeli. Obiectivul central al acestei partide cuziste fiind conform diplomatului francez, înlăturarea lui Carol de pe tronul României. În același timp, subscria și la activitatea antimonarhică a grupului de profesori moldoveni ai Școlii Bărnățiu. Prin circularele sale restrictive, Brătianu a contribuit la resuscitarea antagonismului între săraci și bogați, dar și între indigeni și străini, concretizat prin expulzări abuzive. Chiar și preținsele neînțelegeri din cadrul Partidului Liberal sunt pure fantezii, abile în a înșela opinia publică²⁵. De aceste fapte îndoielnice, Carol a fost informat la timp, însă nu l-a renegat pe Brătianu, ci dimpotrivă, încrederea sa a cunoscut o cotă paroxistică. Delaporte a căutat o justificare pentru menținerea la putere a acestei personalități liberale. Singura explicație pe care a considerat-o plauzibilă, a fost faptul că acesta putea reprezenta un instrument util fie prusacilor, fie rușilor, în eventualitatea izbucnirii unor complicații în Orient.

Analizând suportul popular de care se bucura partidul roșiilor, Delaporte constată din nefericire că segmentul ignoranților din mediul urban, numeros de altfel, determină popularitatea acestuia. Notorietatea liberalilor radicali se datorează cu predilecție atitudinii adoptate în ceea ce privește comunitatea evreiască. Din această perspectivă, profilul psihologic al lui Brătianu este întregit de o nouă constatare, inteligența lui pragmatică nu se manifestă în administrație, ci se evidențiază „uniquement comme chef d'une faction démagogique...”²⁶.

Consulul francez remarcă incertitudinea stabilirii adevăratelor tendințe ale lui Brătianu, fie este devotat lui Carol, fie îi pregătește înlăturarea de la domnie. Ceea ce constată însă este atitudinea prudentă și liniștită a Rusiei și a Prusiei în chestiunea evreiască. Negările și justificările ministerului român au fost desființate de către corpul consular la Iași, prin prezentarea de fapte concrete și liste nominale ale abuzurilor exercitate asupra membrilor comunității evreiești.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*, fila 23.

²⁵ *Ibidem*, Direcția Politică nr.30, 17 mai 1868, filele 63-64.

²⁶ *Ibidem*, fila 65.

Din aceste considerente o telegramă din 30 noiembrie 1868 care anunța la Iași căderea ministerului Brătianu a fost primită cu mulțumire, dacă nu chiar cu entuziasm „le soir la ville s'est illuminée en signe de réjouissance”²⁷. Iluminarea orașului avea loc doar în momentele excepționale, de sărbătoare națională sau în cazul vizitei prințului. Delaporte surprinde unicitatea și mulțumirea provocată în Moldova de hotărârea lui Carol de a se desprinde de consilierul său intim. Acesta își manifestă într-o manieră temperată satisfacția personală, însă surprinde opinia liberalilor, care consideră această circumstanță drept temporară. Acest eveniment indezirabil survine pe fondul unei presiuni externe conform liberalilor, care nădăjduiau în revenirea la putere a lui Brătianu. Opoziția dimpotrivă, vedea acest capitol închis și reprezentând o încununare a eforturilor interne și externe, dar cu predilecție „un triomphe de la politique occidentale et de la France en particulier...”²⁸.

Căderea lui Brătianu a antrenat imediat o schimbare a componenței guvernului, asupra căruia plana supoziția continuării politicii anterioare. Noul președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor externe, Dimitrie Ghica este prezentat ca un personaj integru, al cărui probitate morală este incontestabilă. Totuși i se impută de consulul francez o anumită înclinație spre popularitate, de aceea nu se poate miza cu certitudine pe menținerea principiilor sale consacrate²⁹. Cât despre noul ministru de interne, Mihail Kogălniceanu, reprezentantul francez considera că este un personaj controversat și imprevizibil, dar și cu tendințe instabile și schimbătoare. Pe de o parte recunoaște calitățile sale esențiale, formația culturală deosebită, instrucția și inteligența, însă pe de altă parte, conduita sa politică s-a dovedit a nu fi tocmai ireproșabilă. În viziunea lui Delaporte, Kogălniceanu este pătruns de vise de mărire națională³⁰, întocmai ca și prințul Carol care se dorește eliberat de sub suzeranitatea otomană. Același deziderat se manifestă în numeroase rânduri și la Brătianu, de aceea politica acestuia are un suport pozitiv în persoana lui Kogălniceanu.

I.C. Bratianu and his Misterious Side (Summary)

After helping the german prince Charles de Hohenzollern-Sigmaringen to establish his reign in Romania (1866), I.C. Brătianu became one of his closest politicians and confidants. The radical liberal I.C.Brătianu acquired a great political power and influence and he took many discriminatory decisions concerning the jews and the local authorities which weren't loyal to him. According to the french diplomats accredited in Romania, in order to expand his influence all over the country he created secret groups of people who listen to his orders and decisions. These secret orders were similar to francmason organization and they were created after the refusal of him being accepted in the Great Orient of France.

²⁷ *Ibidem*, Direcția Politică nr.41, 2 decembrie 1868, fila 106.

²⁸ *Ibidem*, fila 107.

²⁹ *Ibidem*, Direcția Politică nr.42, 20 decembrie 1868, fila 108.

³⁰ *Ibidem*, fila 109.